

hűségesek vagyunk Jézushoz, azért kutatjuk az igazságot, bárhol is találjuk meg azt.

Egy pluralisztikus korban a teológiák pluralizmusára van szükségünk. Valóban, van és lesz ilyen pluralizmus, bármit mondunk, vagy teszünk róla. Ne bánkódjunk miatta és ne akarjuk helyettesíteni ezt a pluralizmust semmiféle egyedüli megközelítési móddal, vagy rendszerrel.

Egy pluralisztikus korban sokkal fontosabb az, hogy a teológiák pluralizmusa egyre globálisabbá váljék. Hajlandóság mutatkozik ebben az irányban, de ugyanakkor vannak jelei a nagyobb elszigetelődésnek és kölcsönös gyanakvásnak is. Nem lehet előre következtetnünk, hogy melyik irányulás fogja alakítani a jövőt. De ha megengedjük a kizárólagosságot tanítóknak, hogy ellenőrizzék a különböző vallások jelképrendszereit, minden okunk meglehet félni attól, hogy a társadalmi és vallási hatalom az övék lesz. A mi feladatunk küzdeni az ellenőrzésért, megmutatni, hogy mindenik hagyomány legfőbb lényege indítást adni a globális látás és megértés felé, hogy a kölcsönös szeretet jobban kifejezi a mi legmélyebb meggyőződésünket, mint a kizárólagosság. Mint szabadelvű vallásos gondolkodóknak, ez a hivatásunk.

Dr. ERDŐ JÁNOS

FONTOS KÉRDÉSEK, FELELŐS VÁLASZOK

Az IARF — Unitárius Világszövetség — XXVI. kongresszusa az unitárius egyházak és szabadelvű vallási szervezetek fóruma volt. A résztvevők eltérő környezetből jöttek, de közösen keresték a választ azokra a kérdésekre, amelyeket a mai világ ellentmondásos fejlődése tesz fel az emberiségnek.

A nagygyűlés központi témája *A világ vallásai találkoznak a 21. századdal* volt. Az időszerű és lényeges kérdéseket érintő téma alkalmat nyújtott a résztvevők önértelmezésére és tájékozódására: hogyan látják jelenüket és jövőjüket, helyzetüket és feladataikat a következő század küszöbén.

A tanácskozás ökumenikus légkörben folyt. Az egyes kérdések tárgyalása során kitűntek ugyan a hitbeli és teológiai különbségek, de konfrontációra nem került sor. Az előadások, megbeszélések, viták a legmesszebbmenő vélemény szabadság szellemét tükrözték, ugyanakkor építő és egymást segítő jellegűek voltak. Mindenki azt kereste, ami összeköt, nem pedig azt, ami szétválaszt. Ebből nem következett, hogy valaki megtagadja sajátosságát és elhallgassa álláspontját. A résztvevők identitásuk feladása nélkül megértették egymást és együttműködtek.

A kongresszus fő témáját négy előadás világította meg: Dr. Sam Keen: *Vallásos út a békéhez*; Dr. Clare B. Fischer: *Identitás és a vallások szorosabb közössége*; Dr. Masahiro Mori: *Technika és kulturális értékek*; Dr. John B. Cobb: *Globális teológia egy pluralisztikus korban*. A főtémán belül öt problémakört tárgyaltak ugyanannyi munkacsoportban, melyeknek fontosabb mondanivalóit a következőkben ismer-tjük.

1. Az első munkacsoport *Globális teológia egy pluralisztikus kor-ban* c. problémával foglalkozott. Megállapításai közül kiemeljük az alábbiakat.

A) Pluralisztikus világban élünk, a társadalmi formák, vallások, kultúrák, hagyományok sokféleségének valóságában. Ezt a jelenséget nemcsak átmenetileg kell tudomásul vennünk, hanem állandónak kell elfogadnunk. Az IARF maga is vallási pluralizmust képvisel.

A vallás az ember egyéni ügye, indokolt, hogy tiszteletben tart-suk minden embernek azt a jogát, hogy szabadon gondolkozhatik és imádkozhatik mindaddig, amíg mások lelki békéjét nem veszélyezteti. Ugyanakkor állást foglalunk az egyetemes emberi érdek szolidaritása mellett, hogy csak együtt győzhetjük le a következő század kihívásait.

A teológia az Isten és ember közötti viszony elméleti alapját és tartalmi mozzanatait tárja fel. Kulcsproblémája az istenkérdés. Sokféle-képpen lehet és kell Istenről beszélni, akinek teremtő és megtartó sze-retetéről vallanak a hívők, kételkedők és hinni vágyók egyaránt. Isten az abszolút lét, aki által van minden, mi is ő általa. Az élet is az ő ajándéka. Igénye az emberrel szemben megnyilvánul: a felebarát szol-gálatában, a humánus világi programokkal való együttműködésben és minden szenvedővel való szolidaritásban, még akkor is, ha ez súlyos változatokat kíván. A teológia számol az emberi valóságokkal és a tárgyilagos látásmódnak ad helyet. Előkészíti az egyház meggyőződés-t, feltárja értelmét és megújítja a vallásos ember lelki életét. Teoló-gia nélkül hosszabb ideig egyetlen egyház vagy vallás sem állhat fenn.

Az ember méltósága nem statikus fogalom, hanem dinamikus álla-pot, erkölcsi tevékenység, amely jogok gyakorlásában illetve köteles-ségek teljesítésében jut kifejezésre. Az emberi lét társadalmi függő-sége, az embertársra való ráutaltságnak a belátása. Ebből következik, hogy emberségünket csak közösségben, felebaráti módon élhetjük meg.

A hagyományos teológia csak részben tud megfelelni a pluralisz-tikus világ kihívásainak. Eppen azért olyan teológiára van szükségünk, mely számbaveszi a világról és önmagunkról alkotott új ismereteket, képes felülemelkedni az elválasztó vallási különbségeken és a hívő embereket lelkileg összefogja. Ilyen új teológia az ún. „globális teo-lógia”. Ez a teológia kifejezést nyer a vallási elfogulatlanságban, a másként gondolkodók iránti megértésben és az új felé való nyitott-ságban. Lehetőség adódik benne a felelősség gyakorlására és a lelki megújulásra. Elkötelezettséget jelent és reményt nyújt az ember sze-retetén alapuló társadalmi igazságosság és béke megvalósulásához. A globális teológia tiszteletben tartja a vallási és teológiai különbsége-ket, hajlandó azokból tanulni a teljesebb igazság megismerése és a kölcsönös lelki gyarapodás érdekében. Benne átgondoljuk és kiigazít-juk a magunk felfogását és törekedünk más nézeteket megérteni.

A globális teológia nem jelent elszakadást a kereszténységtől vagy saját keresztény identitásunktól, ellenkezőleg, annak mélyülését és erősödését szolgálja.

Az egyház jelen van a pluralisztikus világban, együtt él vele. Nem önmagáért van, nem uralkodásra hivatott, hanem Isten és ember szolgálatára, mely mindig a korszerű feladatok vállalásában valósul meg. Ennek a szolgálatnak alapja: Isten és ember szeretete, amely elválaszthatatlan egységben van egymással.

B) Az első munkacsoport, figyelembe véve az IARF pluralisztikus jellegét, csak irányelveket állapított meg és feladatajánlásokat terjesztett a kongresszus elé a következők szerint:

a. Az IARF tagegyházainak és teológusainak tudatosítaniuk kell híveik körében, hogy minden vallás indítást és ösztönzést jelent a lelki egyetértésre, együttműködésre és globális szemléletre, s hogy a legmélyebb vallásos meggyőződésünket a felebaráti szeretet fejezi ki, nem pedig a kizárólagosság, vakbuzgóság vagy türelmetlenség.

b. Tiszteljük egymás vallási és teológiai különbözőségeit, de ugyanakkor erősítsük saját vallásunk iránti elkötelezettségünket.

c. Vizsgáljuk meg vallásos tapasztalatainkat és teológiánkat azzal a céllal, hogy miképpen lehetne azokat globális irányba fejleszteni, hogy fokozottabb mértékben feleljenek meg az egyetemesség, nyitottság és inkluzivitás követelményeinek.

d. A fenti feladatok és ajánlások megvalósításával a tagegyházak és vallási szervezetek elősegíthetik, hogy az IARF, a hit- és ember-szeretet alapján, hatékonyabban hozzájárulhasson egyfelől a megosztottság, feszültség és türelmetlenség kiküszöböléséhez, másfelől az igazságosság, egyetértés, együttműködés és a béke megteremtéséhez.

2. A második munkacsoport *Azonosság és a vallások szorosabb közössége* címen tárgyalta a nagygyűlés témáját, s ennek eredményeit a következőkben foglalja össze:

A) Minden embernek joga van megválasztani vallását, szeretni azt és hinni abban. Ebből következően az ember elfogadja mások jogát is, hogy megválasszák saját vallásukat és higgyenek abban. Ez nem foglalja magában egy ember vagy egy vallás kizárólagosságát, mivel ez nem velejárója a választásnak. Mindenik vallás az igazságnak csak egy részét bírja, és nincs olyan vallás, amely kizárólagosan rendelkezne a teljes igazsággal. Ennek felismerése vezet a más vallások iránti tisztelethez.

A vallások közti párbeszéd és együttműködés hozzájárul vallási azonosságunk megőrzéséhez és fejlesztéséhez. Identitásunk megkívánja, hogy gondolkodásunkban és magatartásunkban legyünk pozitívek és megértők. Tartsuk tiszteletben a nemek közti és a kulturális különbségeket, valamint a nők méltóságát és sajátos tulajdonságait. Az a megállapítás, hogy „az ember jobban szereti önmagát, mint bárki mást” az első lépést jelenti mások szeretete felé. Ebből következik a jézusi parancs: „Szeresd felebarátodat, mint magadat”. Minél mélyebb az embernek felebarátja, valamint vallása és egyháza iránti szeretete, annál erősebb lesz az egész emberiség iránti szeretete.

A vallás lehet inkluzív vagy kizárólagos. Az inkluzív vallásban a különböző lelki tapasztalatok egy összefogó egészbe integrálódnak. A valláserkölcsei növekedés és a legmagasabb cél elérésére való törek-

vés segítenek az inkluzív vallás megértéséhez. Ezt úgy is tekinthetjük, mint végtelen folyamatot vagy mint az elérhető és megvalósítható felvilágosodás állapotát. A növekedés átlépi a saját vallása határait, hogy egy átfogóbb, inkluzív közösség részévé váljék. Ez a közösség ismeri az élet összefüggéseit és a mások javáért él, az azonosság állandóan növekvő megértésével és a különbözőségeken keresztül megvalósult egységgel.

A vallások közti találkozás és párbeszéd jó példáját szolgáltatja az IARF. Nekünk olyan példaadókra van szükségünk, akik komolyan veszik az egyén azonosságát, de ugyanakkor a különböző vallások és egy szorosabb vallási közösség azonosságát is. Egyszóval: szükségünk van egymást szerető, egymást meghallgató és egymástól tanuló emberekre.

B) A munkacsoport ajánlásai:

a. Keressük a kapcsolatot és együttműködést a különböző felekezeti szövetségekkel és nemzetközi vallási szervezetekkel, minden szinten, az IARF központján keresztül. Emellett az Unitárius Világszövetséget tovább fejleszthetjük olyan új egyházak, vallási szervezetek felvételével, amelyeknek az IARF-hez hasonló célkitűzéseik vannak.

b. Tegyük elevenebbé az IARF tagegyházai közti kapcsolatot országos és helyi szinten. A párbeszéd részleteit kívánatos közölni a tagegyházak és az IARF kiadványaiban.

c. Vállaljunk kötelezettséget a spiritualitás feltárása és ápolása érdekében. Erősítsük a lelki értékeket, tudatosítsuk a különböző vallásokban gyakorolt lelki diszciplinákat, és kutassuk fel azokat, amelyek a mi korunkban alakulnak ki.

d. Kutassuk fel a vallások közti párbeszéd lehetőségét minden felhasználható eszköz igénybevételével, beleértve a technikait is (pl. rádió, televízió, telefon, komputer stb.).

e. Támogassuk a vallások közti együttműködést a társadalmi átalakulásokkal kapcsolatban. Az IARF aktív kapcsolatokat tarthat fenn azokkal a nemzeti és nemzetközi szervezetekkel, amelyek a társadalmi átalakulást szolgálják. A társadalmi átalakulással kapcsolatos kérdéseket helyezzük előtérbe az IARF konferenciáin, hogy a résztvevők átfogó képet kaphassanak a békéért és igazságosságért végzett munkáról.

f. Létesítsünk egy új „Nemzetközi Vallási Párbeszéd Központot“, azzal a céllal, hogy az támogassa a vallások közötti párbeszédet és együttműködést.

3. A harmadik munkacsoport problémaköre volt *Globális felelősség az emberi szükségletek kielégítéséért*. Ezzel kapcsolatban az alábbiakat állapította meg:

A) Globális közösség vagyunk. Ebből következik, hogy együtt kell munkálkodnunk az emberi szükségletek kielégítéséért, a különböző kultúrák és hagyományok tiszteletben tartásával.

Alapvető fizikai szükségletek: a levegő, a víz, az élelem, a lakás, a fűtőanyag és az egészség. Társadalmi szükségletek: a béke, a biztonság, az igazságosság, az emberi és kulturális jogok, valamint a környezetvédelem, az igazságos politikai és gazdasági rend, a munkához való jog, a nevelés, a bennszülött és nemzetiségi csoportok kulturális fennmaradásának biztosítása a nemzeti államokban, a hozzáférhe-

tőség a kommunikációs eszközökhöz és technikához, a vallásszabadság és nem utolsósorban beletartozás a világ közösségébe.

A globális kérdések megoldása érdekében a vallásos emberek fontos feladata: tapasztalni és tapasztalni az egymáshoz való tartozás érzését, mely elmozdítja a tiszteletet és kölcsönös felelőséget a pluralisztikus és sokkulturájú világban. A nagyobb közösség iránti felelőség változásokat igényel a magatartásban és életstílusban.

B) Hogy globálisan gondolkozhassunk és helyileg cselekedhessünk, az emberi szükségletek kielégítése érdekében a harmadik munkacsoport a következőket ajánlja:

a. Vegyük igénybe cselekvési alapul az Egyesült Nemzetek Szervezete Emberi Jogok Deklarációját.

b. Tájékozódjunk az ENSZ munkájáról és szakosított szervezeteiről, hatékonyságukat fokozottabb mértékben támogassuk.

c. Munkodjunk együtt minden szinten más, hasonló célkitűzésekkel működő nem kormány-szintű nemzetközi szervezetekkel.

d. Segítsük az oktatással-neveléssel foglalkozó szervezetek munkáját.

e. Foglalkozzunk a nacionalizmus szerepével, vizsgáljuk meg önmagunkban és országainkban.

i. Támogassuk az Elemezési és Mezőgazdasági Szervezetet (FAO).

g. Kuzadjunk a fokozatos leszerelésért.

n. Tegyük elevenebbé az IARF tagegyházainak kapcsolatát, teológusok és más egyházi személyek cseréjét.

i. Tájékozódjunk a békére való nevelés és a konfliktusok békés megoldása terén elért eredményekről, és törekedjünk azokat minél szelesebb körben hasznosítani.

j. Figyeljük a multinacionális és katonai érdekeltégű ipari vállalatok tevékenységét, amelyek befolyásolják az emberi jólétet.

k. Tanítsunk új etikát, amely felöleli a környezet iránti tiszteletet és a népesedési kérdéseket is.

l. Tudatosítsuk a gazdag országokban egy igazságosabb gazdasági rend megteremtésének sürgősségét.

4. A negyedik munkacsoport tárgyát a *Technika és kulturális értékek* c. téma képezte, amelynek során a következő megállapításokat szövegezték meg:

A) A technika áldást jelent az ember számára. Pozitív értékelése mellett azonban nem szabad elfeledkeznünk árnyoldalairól sem, mint pl. a növekvő embertelenedés veszélye, távlati fejlődéseinek beláthatatlan következményei.

A technika gyors elterjedése és szakosodása akadályozza értelmének és céljának megértését, ugyanakkor erősíti a szakértők oligarchiáját. A technikai megoldások mindig újabb problémákat váltanak ki.

Az élet egymástól függő folyamat, semmi sincs elszigetelve benne. A vallásos emberek a 21. században azokkal fognak együtt dolgozni, akik újra a figyelem középpontjába helyezik az emberi értékeket és jobban fognak a technikai fejlődéshez közeledni. Ugyanakkor a mechanikus helyett inkább a biológiai és ekológiai szemponthoz igazodnak; a döntések hozatalában figyelembe veszik a jövő nemzedék humánus érdekeit és a technika hatását az élet minőségére. Fontosnak tartjuk, hogy vallásunkat állító formában fejezzük ki és együtt-

működésen alapuljon állásfoglalásunk, felelősségünk, technikai ismereteink és a természet iránti magatartásunk. Célunk legyen az, hogy egymással és egymást támogatva, átéléssel és tisztelettel, férfiak és nők egyenlő erőfeszítéssel dolgozzunk, hogy az élet minőségét jobbjítsuk az egész teremtés, minden teremtmény számára.

B) A munkacsoport ajánlásai:

a. Keressük és valósítsuk meg azokat a módokat, amelyek a vezetőket és közösségeket arra nevelik, hogy a technikai kérdésekre vallásos feleletet adjanak.

b. Karoljuk fel azokat a tanulmányokat, melyek elősegítik a technika eredményeinek humánus felhasználását.

c. Fejlesszük az embereknek a tudományhoz és technikához való kapcsolatának tudatát.

d. A következő IARF kongresszusokon kutassuk a vallásos közélet mikéntjét a technikai kérdésekhez azzal a céllal, hogy a vallás lényegének teljesebb megértéséhez jussunk, és az így szerzett ismereteket alkalmazzuk a különleges technikai kérdésekre.

e. Szervezzük az IARF tagjai köréből egy széleskörű bizottságot, tudósok és technikusok részvételével a felmerülő fontosabb tudományos és technikai kérdések megtárgyalására. A bizottság javaslatot tehet az IARF Tanácsának megfelelő intézkedések foganatosítására nyilatkozat formájában, közleményt adhat ki tudományos-technikai kérdésekről a vallással kapcsolatban.

f. Ösztönözzük az új technika értékelését, figyelembe véve az életre s az emberi jólétre kiható áldásait és veszélyeit.

5. Az ötödik munkacsoport *Vallásos út a békéhez* címen tette vizsgálat tárgyává a kongresszus főtémáját. Ezzel kapcsolatban foglalkozott az 1984. évi Tokióban tartott IARF kongresszus jelentésével, mely többek között ezeket tartalmazza: „A kölcsönös tudatlanság képezi az egymás közötti ellentétek fő forrását. Ezért a vallásos emberek fő kötelessége, hogy az ellentétek eloszlatásán munkálkodjanak, mindent megtegyenek annak érdekében, hogy próbálják az egymással szemben álló nemzetek problémáit megérteni, és küzdjenek az ideológiai mezevség és egyoldalúság ellen.”

A) A munkacsoport megállapította, hogy a tokiói kongresszus eredményei és célkitűzései sajnos mind a mai napig nem váltak valóra. A béke nemzetközi éve, a stockholmi határozatok, a Rejkjavik-i nagyhatalmi találkozás megállapodásai ellenére a nemzetközi helyzet nem javult, a katonai konfliktusok erősödtek, a fegyverkezésre fordított összegek növekedtek, a vallási fanatizmus és türelmetlenség nem csökkent.

A tárgyalások folyamán dr. Kovács Lajos püspök ismertette Románia Szocialista Köztársaság békepolitikáját, valamint az egyházak és vallásfelekezetek által szervezett béke nagygyűléseket, amelyeken számos felekezeti szövetség képviselői és vezetői külföldi egyházi személyek is részt vettek, és kinyilvánították az atomfegyverkezés elítélését kifejező álláspontjukat. Ezeken a béke nagygyűléseken, valamint a teológiai intézeteknek évenként két alkalommal sorra kerülő interkonfesszionális konferenciáin egyházfők, teológiai tanárok és más

egyházi személyek az ország és az egyházak békepolitikáját erőteljesen képviselték. Külön kiemelte Nicolae Ceaușescu államelnök irányításával tartott népszavazás egyhangú határozatának jelentőségét, mely kimondotta, hogy az ország hadseregének létszáma és a katonai kiadások 5 százalékkal csökkenjenek, példát mutatva ezáltal, és más országok kormányait is felhívva hasonló jellegű és a fokozatos leszerelést megvalósító, főképpen pedig a nukleáris fegyverek megsemmisítésére irányuló határozatok hozatalára.

A munkacsoport foglalkozott az ellenséges propaganda állandó uszításával, amely nem csupán a háború idején működött, de a béke viszonyai között is folytatódik. A sajtó, a rádió, a televízió és a különböző célzatos irodalmi termékek felhasználásával fokozza a meg nem értést és a gyűlöletet emberek és nemzetek között. Ebben a tekintetben egyes felekezetek és egyházak is kivették részüket.

Pozitívan értékelte azt a békemenetelést, mely 200—200 szovjet és amerikai ifjú részvételével 1987. június 8. és július 8. közötti időben Leningrád és Moszkva között ment végbe azzal a céllal, hogy a két nagyhatalom ifjai egymást jobban megismerjék, egymással barátságot kössenek, egymás őszinte békevágjáról tájékozódjanak, és így a leszerelés nagy problémájának fokozatos megvalósulásához hozzájáruljanak.

A munkacsoport megállapította, hogy a humánusabb társadalom építése nemcsak lehetőségünk, de egyenesen kötelességünk. Isten szeretete ugyanis elválaszthatatlan az ember szeretetétől. Az igazi hit nem szemlélődés, hanem cselekedet az emberi méltóság, az igazságosság és a béke érdekében.

Napjaink sorskérdése a háború és a béke. A tömegpusztító nukleáris fegyverek az emberiség létét fenyegetik. A nukleáris háború semmilyen körülmények között nem igazolható. Isten akarata az élet és nem a halál, a béke és nem a háború. A szeretet és erőszakmentesség hitelvél össze nem egyeztethető a háború. Meg kell egyezni az atomkísérletek beszüntetésében, és üdvözölni kell minden eszközt, mely a leszereléshez vezet, akár a nukleáris, akár a hagyományos fegyverzet terén. Az IARF megalakulása óta elítélte a háborút és állást foglalt az élet tisztelete, a béke mellett. Ez az elkötelezettsége ma is érvényes az Unitárius Világszövetség tagegyházaira és vallási szervezeteire.

A béke melletti állásfoglalás szükségszerűen magába foglalja a társadalmi igazságosság kérdését is, amelynek megvalósítása erősíti a béke fennmaradását. A békét ugyanis nem lehet igazságtalanságra alapozni.

B) A munkacsoport feladat-ajánlásai:

a. A kongresszus javasolja az ENSZ-nek „Vallásos türelem és megértés éve” kimondását.

b. Öntudatosan küzdjünk minden félrevezető propaganda és megtevesztő állásfoglalás ellen, elutasítva minden olyan előítéletet, amely a megértés, közeledés, a béke útjában áll.

c. Minthogy a háború a szenvedés egyik forrása és következménye, hangsúlyozzuk minden egyén személyes felelősségét és feladatát az emberi szenvedés megakadályozására és leküzdésére.

d. Hitünkéből fakadó elkötelezettség, hogy minden tőlünk telhetőt tegyünk meg a háború elhárításáért, a fokozatos leszerelésért, a tartós békéért, hogy az emberiség békés, alkotó életet élhessen.

Az IARF kongresszusa augusztus 6-án tartott plenáris ülésén az öt munkacsoport megállapításait és ajánlásait egyhangúlag elfogadta, és felhívta a tagegyházakat és vallási szervezeteket, hogy tegyenek meg mindent azok megvalósítása érdekében.

6. A kongresszus jó alkalomnak bizonyult felmérni teológiánkat, a benne érvényesülő törekvéseket és azt, hogy melyek azok a problémák, amelyekkel a tagegyházak teológusainak mielőbb foglalkozniuk kell, ha eleget akarnak tenni egyházuk és híveik iránti kötelességeiknek.

A találkozó alkalmat nyújtott a résztvevőknek sok új javaslat, indítás, elhatározás és kapcsolat létrehozására, amelyek csak a következő évek során fejtik ki hatásukat.

Az elért eredmények nem tudják feledtetni azt az érzést, hogy van még tennivalónk ahhoz, hogy megállapításaink mélyebben ragadják meg a vallás valóságát, a mai világ és emberiség alapkérdéseit, és hogy a maguk nagyságában lássuk hivatásunk feladatait.

A kongresszusnak jövőre mutató bizonyágtétel és erőgyűjtés jellege volt. Ennek alapján foglaljunk határozottabban állást a vallás jegyében elkövetett embertelenségekkel, az emberiség égető kérdéseiben tanúsított érdektelenséggel, valamint az állásfoglalás elől való kitéréssel szemben.

Egymás jobb megismerése és egymás gondjainak felvétele érdekében erősítsük a kapcsolatot és együttműködést egymással, és bővítsük a személycserét a tagegyházak teológusai és vezető személyei között.

Fokozzuk a küzdelmet a mindenki számára biztosított emberi méltóság társadalmi feltételeinek megteremtése érdekében.

Biztosítsunk több időt és alkalmat a következő kongresszuson a résztvevők párbeszédére és közvetlen teológiai eszmecserejére.

Kivánatosnak tartjuk, hogy a különböző hitfelfogások ismertetése és a teológiai tájékozódás céljából, az IARF konferenciák és a kongresszus előadóinak kiválasztásánál biztosítsuk a tagegyházak megfelelő képviselését.

Köztudott, hogy holnap csak azt a termést gyűjthetjük be, amelynek magjait ma ültettük el. Ebből következik, hogy a különböző hitvallások és hitfelfogások ellenére, közös a felelősségünk az emberiségért és a világunkért.

Az IARF XXVI. kongresszusa eredményes volt, jól szolgálta az unitárius kereszténység és szabadelvű vallások ügyét. Épülhettünk együtt a hitben és tanulhattunk egymástól a szolgálatban. A nagygyűlés utat is jelölt a világban, a mi utunkat a 21. század felé. Ebben látjuk a kongresszus jelentőségét és maradandó értékét.

AZ UNITÁRIUS VILÁGSZÖVETSÉG — IARF — 1987. ÉVI KONGRESSZUSÁNAK NYILATKOZATA.*

Az IARF-nek a kaliforniai Stanford egyetemen tartott XXVI. kongresszusán a világ sok részéről összegyűlve, gondolataink a jövő felé irányultak, mert küszöbön a 21. század. Felismertük, hogy a jövő alakulásáért mi is felelősek vagyunk, hogy ez a fenyegető, de ugyanakkor ígéretes világ sokat vár a világ vallásaitól. Erre a kihívásra a vallásos emberek szabad és nyitott párbeszéde alapján válaszoltunk, amelyeket már az előző kongresszusok nyilatkozataiban is megfogalmaztunk. Ezek a nyilatkozatok az ember személyiségének tiszteletére, mindnyájunk otthona, a föld megbecsülésére köteleznek, és a mindenki számára nyitott szellemi források felhasználására közös munkánk, a béke és az igazság világáért.

Figyelembe véve az előttünk álló feladat nagyságát, újra megerősítjük a kongresszusi nyilatkozatokban kifejezett szellemet, hogy az előrelátások megvalósuljanak. Nekünk, vallásos embereknek a fény és a reménység világító tornyai szerepét kell vállalnunk. Párbeszédünk és együttműködésünk kiterjesztését folytatva, együtt fényt deríthetünk a világra, és a következő századot az éltető reménység századává tehetjük. Tudatában vagyunk annak, hogy csak a hagyományok és kultúrák változatosságának elfogadása, mint a kölcsönös gyarapodás forrása, vezethet minket előre a reménységben, és nem az a kísérlet, amely egyformaságra akar kényszeríteni eszmét és gyakorlatot illetően.

Kapcsolataink a világ sok vallásával arra ösztönöznek, hogy felhívjuk őket, vállalják a felelősséget egy olyan világrend szellemi megalapozásáért, amely után a jóakarátú emberek mindenhol sóvárognak. Állítjuk, hogy az összes vallásos hagyományok egyetemes emberi tapasztalatot és vágyakozásokat fejeznek ki, amelyek a helyi történet és kultúra alapján sajátos megnyilatkozások nagy változatosságában jutnak kifejezésre, s mi bár különböző utakon járunk, ezekben az egyetemeset és az időtálló látjuk. Mindegyik csoport és személy megkülönböztető hozzájárulásra kötelezett az egész javára, amely egyesít minket. Önmegvalósulásunk azonban több szinten összeütközik az elnyomás erőivel és a szegénységgel. Kötelezzük magunkat, hogy közreműködünk azokkal, akik a megértés és a béke világáért, valamint az ember méltóságának tiszteletben tartásáért és jogainak előmozdításáért dolgoznak. Napjaink gyors technikai változásai egyaránt vezethetnek az emberi élet gazdagodásához vagy egy egyetemes megsemmisüléshez. Éppen ezért javasoljuk a kongresszuson résztvevő tag-egyházak képviselőinek és mindazoknak, akiket hívó szavunk elérhet, hogy dolgozzanak együtt a technikában munkálkodókkal az emberi értékek kellő megbecsüléséért, elsőbbségi jogának tiszteletben tartásáért. A technika fejlődése csak úgy szolgálhatja az előrehaladást és

* Elhangzott az augusztus 6-án tartott záróülésen; angolból fordította dr. Erdő János.